

KRZYSZTOF ROSTAŃSKI, SEWERYN GOŁOWIN

Materiały do znajomości rozmieszczenia gatunków rodzaju *Alchemilla* L. na Dolnym Śląsku — The occurrence of some *Alchemilla* species in Lower Silesia

Wpłynęło 22. II. 1962

W latach 1956 do 1961 pracownicy Zakładu Morfologii i Systematyki Roślin Uniwersytetu Wrocławskiego zebrali w czasie wycieczek botanicznych w różne rejony Dolnego Śląska obfity materiał zielnikowy rodzaju *Alchemilla* L. Jego opracowanie stanowi przedmiot niniejszej publikacji. Wszystkie wymienione niżej stanowiska udokumentowane są okazami zielnikowymi, które w liczbie około 450 złożono w Zielniku Instytutu Botanicznego Uniwersytetu Wrocławskiego.

Na terenie Dolnego Śląska powinno rosnąć 15 gatunków przywrotników (Hegi — bez daty, Pawłowski 1955, Rostański 1962). Z tej liczby odszukano 10 wymienionych niżej gatunków. Ponadto zebrano (w Małym Śnieżnym Kotle w Karkonoszach) nowy materiał zielnikowy gatunku podawanego dawniej jako *Alchemilla Wichurae* Bus., lecz ze względu na znaczne różnice zarówno w stosunku do opisu (Clapham, Tutin, Warburg 1952, Hermann 1956), jak i do porównawczych materiałów zielnikowych tego gatunku stwierdzono, iż dokładna identyfikacja tego materiału wymaga jeszcze dalszych, szczegółowych studiów. Nie udało się natomiast odszukać pozostałych 4 rzadkich gatunków, a mianowicie: *A. acutidens* Bus., *A. obtusa* Bus., *A. plicata* Bus. i *A. reniformis* Bus.

W przedstawionym poniżej wykazie stanowisk zastosowano następujące skróty nazwisk osób, których zbiory posłużyły do niniejszego opracowania: doc. dr Aniela Krawiecowa (A. K.), dr Irena Kuczyńska (I. K.), dr Seweryn Gołowin (S. G.), mgr Zofia Puławska (Z. P.), mgr Jerzy Fabiszewski (J. F.), mgr Krzysztof Rostański (K. R.). Pozostałe nazwiska cytowane jednorazowo podano w tekście w pełnym brzmieniu.

WYKAZ STANOWISK

Podsekcja *Calycanthum* Rothm.

Seria *Calicinae* Bus.

Alchemilla fissa Günth. et Schumm. — Karkonosze: Mały Śnieżny Kocioł — 1350 m npm. (1958 — S. G., J. F.; 1959 — A. K., S. G., J. F.), okolice Małego Stawu — 1200—1250 m npm. (1959 — A. K., I. K., S. G.).

Podsekcja *Heliodrosium* Rothm.

Seria *Glabrae* Rothm.

Alchemilla glabra Neygenf. — Karkonosze: przy schronisku nad Śnieżnymi Kotłami — 1490 m npm. (1959 — S. G.), Mały Śnieżny Kocioł (1959 — A. K.), koło schroniska na Szrenicy — 1362 m npm. (1959 — A. K.), pod Łabskim Szczytem — około 1150 m npm. (1961 — K. R.), Szklarska Poręba Górna i jej okolice — 800—960 m npm. (1961 — K. R.), pod szczytem Śląskie Kamienie — około 1200 m npm. (1959 — S. G.), w pobliżu schroniska nad Małą Łomniczką — 1150 m npm. (1959 — I. K.), Kocioł pod Śnieżką — około 1350 m npm. (1959 — A. K.), okolice Małego i Dużego Stawu 1180—1300 m npm. (1959 — A. K., I. K., S. G.), przy schronisku im. Bronisława Czecha — około 1000 m npm. (1960 — K. R.), Bierutowice — 800—900 m npm. (1960 — K. R.); Góry Izerskie: przy schronisku na Stogu Izerskim — 1107 m npm. (1959 — K. R.), Świeradów — około 650 m npm. (1959 — K. R.), przy schronisku Wysoki Kamień — 1058 m npm. (1961 — K. R.); Góry Wałbrzyskie: Sokołowsko — około 500 m npm. (1956 — K. R.); Góry Bystrzyckie: Spalona — około 800 m npm. (1958 — A. K., I. K., S. G.); Góry Opawskie: Góra Biskupia — 890 m npm. (1959 — S. G.), Góra Zamkowa — około 500 m npm. (1959 — I. K.), okolice Pokrzywniej — 300—350 m npm. (1959 — A. K., I. K., S. G.). Powiat Prudnik: Dębowiec — około 390 m npm. (1959 — I. K., S. G.), Biała Prudnicka (1959 — B. Szantyr). Góry Kaczawskie — Wojcieszów Górny koło Złotoryi — około 500 m npm. (1960 — Z. P.).

Seria *Hirsutae* Lindb. fil.

Alchemilla acutiloba Opiz — Karkonosze: droga z Kotła pod Śnieżką do Karpacza, wzdłuż Łomniczki — około 1100 m npm. (1959 — S. G.), w pobliżu schroniska Bronisława Czecha (1959 — I. K.), okolice Szklarskiej Poręby Górnej (1961 — K. R.). Góry Izerskie: okolica Świeradowa (1959 — K. R.). Góry Wałbrzyskie: kamieniołom koło Wałbrzycha (1959 — J. F.). Sokołowsko (1956 — K. R.), wąwóz Książ (1959 — M. Ciaciura). Góry Bystrzyckie: okolice Spalonej (1958 — A. K., I. K., S. G.). Góry Opawskie: Góra Biskupia (1957 — S. G.), Góra Kłodna — 780 m npm. (1957 — S. G.). Góry Bialskie: Puszcza Śnieżnej Białki — 800—900 m npm. (1959 — A. K., 1961 — J. F.). Góry Bardzkie: Boguszyn powiat Kłodzko — około 500 m npm. (1959 — A. K.).

Var. *adpressepilosa* Lindb. fil. — Góry Bialskie: Nowa Morawa — około 750 m npm. (1959 — A. K.). Nowa odmiana dla flory polskiej!

Alchemilla subcrenata Bus. — Karkonosze: przy schronisku pod Łabskim Szczytem — 1168 m npm. (1959 — A. K., I. K., S. G.), przy drodze do Małego Śnieżnego Kotła — około 1200 m npm., okolice Małego i Dużego Stawu (1959 — A. K., I. K., S. G.), przy drodze od Śląskich Kamieni do Przełęczy Karkonoskiej — około 1200 m npm. (1959 — S. G.), Kocioł pod Śnieżką — 1360 m npm. (1959 —

I. K.). Góry Bystrzyckie: okolice Spalonej (1958 — S. G.). Góry Opawskie: okolice Pokrzywnej (1959 — A. K.), Dębowiec powiat Prudnik (1959 — S. G.).

Alchemilla xanthochlora Rothm. — Karkonosze: przy drodze ze schroniska pod Łabskim Szczytem do Śnieżnych Kotłów (1959 — A. K., I. K., S. G.), Mały Śnieżny Kocioł (1957 — Z. P., 1959 — A. K., S. G., J. F.), koło schroniska nad Śnieżnymi Kotłami (1959 — S. G.), przy drodze na wschód od Śląskich Kamieni — około 1200 m npm. (1959 — S. G.), nad Małym Stawem (1959 — A. K.).

Alchemilla micans Bus. — Karkonosze: koło schroniska na Szrenicy (1959 — A. K.), koło schroniska nad Śnieżnymi Kotłami (1959 — S. G.), Szklarska Poręba Górna (1961 — K. R.). Góry Wałbrzyskie: Sokołowsko (1956 — K. R.). Góry Bystrzyckie: okolice Spalonej (1958 — A. K., I. K., S. G.). Góry Bialskie: Puszcza Śnieżnej Białki (1961 — J. F.). Góry Bardzkie: Boguszyn powiat Kłodzko (1959 — A. K.); Góry Opawskie: okolice Pokrzywnej (1957 — A. K., I. K., S. G.), Dębowiec powiat Prudnik (1959 — S. G.), Góra Klasztorna koło Prudnika — około 300 m npm. (1957 — S. G.); Oława (1959 — I. K.).

Alchemilla cymatophylla Juz. — Karkonosze: Jakuszyce — około 950 m npm. (1961 — K. R.), Szklarska Poręba Górna — 700—850 m npm. (1961 — K. R.), Bierutowice 800—900 m npm. (1960 — K. R.). Góry Izerskie: przy drodze ze Szklarskiej Poręby na Wysoki Kamień — około 900 m npm., koło schroniska na Wysokim Kamieniu — 1050 m npm. (1961 — K. R.).

Alchemilla pastoralis Bus. — Karkonosze: koło schronisk nad Śnieżnymi Kotłami, pod Łabskim Szczytem i na Szrenicy (1959 — A. K., I. K., S. G.), przy drodze od Śląskich Kamieni po Przełęcz Karkonoską (1959 — S. G.), okolice Małego Stawu (1959 — A. K., S. G.), koło schroniska Bronisława Czecha (1959 — A. K., I. K., S. G., 1960 — K. R.), Bierutowice (1960 — K. R.). Góry Izerskie: Świeradów powiat Lwówek Śl. (1959 — K. R.). Góry Wałbrzyskie; Sokołowsko (1956 — K. R.), Boguszów — około 500 m npm. (1958 — W. Maruszewski). Góry Bystrzyckie: okolice Spalonej (1958 — A. K., I. K., S. G.), Bystrzyca Kłodzka (1959 — J. Kuźniar). Śnieżnik Kłodzki — około 1200 m npm. (1959 — J. F.). Góry Bialskie: Nowa Morawa — około 800 m npm. (1959 — A. K.). Góry Opawskie: okolice Pokrzywnej (1957 i 1959 — A. K., I. K., S. G.), Góra Biskupia (1957 — S. G.), Góra Srebrna (1959 — S. G.). Powiat Prudnik: Biała Prudnicka (1959 — W. Stojanowska), Dębowiec (1959 — A. K., I. K., S. G.), Góra Klasztorna (1957 — S. G.). Powiat Kłodzko: Boguszyn (1959 — A. K.), Ratno Dolne — około 350 m npm. (1961 — K. R.). Powiat Świdnica: Świbodzice (1959 — M. Ciaciura). Powiat Wrocław: Szczyt Ślęży — 718 m npm. (1961 — K. R.), Ślęża, na wysokości około 500 m npm. (1955 — B. Lubczyńska), Sobótka, Sulistrowiczki koło Sobótki (1958 — Z. P.); Wrocław: Leśnica (1956 — Z. Marmól), Klecina, Park Szczytnicki (1961 — K. R.), Oława (1959 — I. K.).

var. *subpastoralis* Pawł. — Sulistrowiczki koło Sobótki (1958 — E. Kuźniewska), Dzierżoniów (1958 — K. Rudolf), Ratno Dolne powiat Kłodzko (1961 — K. R.).

Alchemilla propinqua Lindb. fil. — Karkonosze: przy drodze na wschód od Śląskich Kamieni (1959 — S. G.), przy drodze z Karpacza do schroniska Bronisława

Czecha (1959 — S. G.), Jakuszyce — około 950 m npm. (1961 — K. R.), Bierutowice (1960 — K. R.). Góry Wałbrzyskie: Sokołowsko (1956 — K. R.), Wałbrzych — około 450 m npm. (1961 — K. R.), Zagórze Śląskie, powiat Wałbrzych — około 370 m npm. (1961 — K. R.); Ratno Dolne powiat Kłodzko (1961 — K. R.). Okolice Sobótki: Sulistrowiczki i Tapadła pod Radunią (1957 — K. R.).

Seria *Pubescentes* B. u. s.

Alchemilla glaucescens Wallr. — Góry Wałbrzyskie: Sokołowsko (1956 — K. R.). Góry Bardzkie: Brzeźnica (1957 — K. R.). Góry Kaczawskie: Wojcieszów Górny powiat Złotoryja — około 550 m npm. (1960 — Z. P.).

Panu prof. drowi Bogumiłowi Pawłowskiemu oraz panu drowi Adamowi Jasiewiczowi składamy serdeczne podziękowanie za potwierdzenie trafności oznaczeń.

Z Zakładu Morfologii i Systematyki Roślin Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, ul. Kanonia 6/8.

LITERATURA

1. Clapham A. R., Tutin T. G., Warburg E. F. 1952. Flora of British Isles. Cambridge.
2. Gołowin S. 1959. Niektóre nowe dla Gór Opawskich gatunki roślin kwiatowych. *Fragm. Flor. et Geobot.* 5 (3): 385—387.
3. Hegi G. (bez daty). *Illustrierte Flora von Mitteleuropa*. 5 (1). München.
4. Hermann F. 1956. *Flora von Nord- und Mitteleuropa*. Stuttgart.
5. Pawłowski B. 1955. Rodzaj *Alchemilla* L. *Flora polska*. T. VII: 148—228. Kraków.
6. Rostański K. 1962. Nowy dla flory Śląska gatunek przywrotnika — *Alchemilla cymatophylla* Juz. — w Karkonoszach. *Fragm. Flor. et Geobot.* 8 (2): 113 — 118.
7. Szafer W., Kulczyński S., Pawłowski B. 1953. *Rośliny polskie*. Warszawa.

SUMMARY

The authors have carried out research on a number of *Alchemillas* collected in the years 1956—1961 in Lower Silesia and especially in the Sudety Mts. Ten species have been distinguished the localities of which are listed in detail in the Polish text. Of these, *Alchemilla acutiloba* Opiz var. *adpressepilosa* Lindb. fil. is the most interesting as this is a variety new in the Polish flora. It was collected in the range Góry Bialskie of the East Sudety Mts.

Botanical Institute of the University, Wrocław, ul. Kanonia 6/8.